

Turizm Planlamasına Yerel Halkın Katılımı: Konya İlinde Bir Araştırma

Aynur GÜLENC-BİRSEN¹ ve Yeliz PEKERŞEN²

Öz

Turizmin geliştirilmesine yönelik planların oluşturulma sürecine yerel halkın dâhil edilmesinin gerekliliği hususu araştırmacıların büyük çoğunluğunun hemfikir olduğu bir husustur. Ancak bu önkoşulun uygulanmasının bazı destinasyonlarda çeşitli nedenlerden dolayı mümkün olamadığı söylenebilir. Planlama sürecinde yerel halkın alabileceği rollere ilişkin farkındalıklarının olmaması özellikle gelişmekte olan ölkelerde halkın planlama sürecine dâhil olmasının önündeki engellerden birisidir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı; Konya ilinde yerel halkın bölgesel turizm planlama karar sürecine katılımına yönelik düşüncelerinin ortaya konulmasıdır. Bu amaçla Konya ilindeki 386 bireye kolayda örnekleme yöntemiyle yüz yüze görüşülerek anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın sonucunda Konya ilinde yaşayan yerel halkın turizm gelişim sürecine dâhil olmak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ancak zaman zaman bu sürecin dışında yer almanın da kabul edilebilir olduğu görüşündedirler. Bu düşünce de, halkın sahip olduğu turizm bilgi ve farkındalık düzeyinin düşüklüğü temel etkeni oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turizm Planlaması, Yerel Halk, Turizm Gelişimi, Katılım, Karar Verme

Participation of Local People in Tourism Planning: A Research in Konya

Abstract

The fact that the local people should be included in the process of developing plans for the development of tourism is a matter that the majority of researchers agree. However, it can be said that the application of this prerequisite is not possible in various destinations for various reasons. The lack of awareness of the roles of the local people in the planning process is one of the obstacles to the public participation in the planning process, especially in developing countries. The purpose of the study in this direction is the revealing of the opinions of the local people in Konya province regarding the participation of the regional tourism planning decision process. For this purpose, questionnaire was applied to 386 individuals in Konya province by face-to-face interview with easy sampling method. In the study, easy sampling method was preferred, which is one of the non-random sampling methods. As a result of the research, it is concluded that the local people living in Konya want to participate in the tourism development process. However, they are of the opinion that it is acceptable to take part in this process from time to time. In this opinion, the low level of tourism knowledge and awareness of the people is the main factor.

Key Words: Tourism Planning, Local People, Tourism Development, Participation, Decision Making

Atıf İçin / Please Cite As:

Gülen-Birsen, A. ve Pekerşen, Y. (2020). Turizm planlamasına yerel halkın katılımı: konya ilinde bir araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(1), 476-489.

Geliş Tarihi / Received Date: 11.03.2019

Kabul Tarihi / Accepted Date: 04.08.2019

¹ Öğr. Gör. Dr. - Necmettin Erbakan Üniversitesi Turizm Fakültesi, gulenc33aynur@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-8847-9946

² Dr. Öğr. Üyesi - Necmettin Erbakan Üniversitesi Turizm Fakültesi, yeliz.ulusan@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4769-7717

Giriş

Destinasyonların turizm gelişimlerine yönelik planlama karar sürecine yerel toplumun dahil edilmesi görüşü son yıllarda adından sıkça bahsettiren sürdürülebilirlik uygulamalarının ana konusunu teşkil etmektedir. Çünkü tatil deneyiminin ana sebeplerinden sayılabilecek yerel toplumun yaşam tarzını deneyimlemek ve yerel kültürüne özgü değerleri tanımak ziyaretçiler için önemlidir (Richards ve Hall, 2000, s. 1; Muganda, 2013). Ancak turizm hareketlerinin gerçekleştiği destinasyonlara ev sahipliği yapan yerel halk, turizmin plansız gelişiminin yaratabileceği doğal, kültürel kaynakların yok olması ve kendi yaşamlarının sosyo-kültürel anlamda etkilenmesi gibi birçok riske maruz kalabilmektedir (Moyo ve Tichaawa, 2017). Sonuç olarak halkın turizm gelişimine yönelik olumsuz muhtemel tutum ve davranışları destinasyonun turizm yaşamının sürdürülebilirliğini negatif yönde etkileyebilmektedir. Oysa ev sahibi toplumun turizmin sürdürülebilirliğine ilişkin kalkındırma ve planlama faaliyetlerine katılımı, yerel turizm kaynaklarının korunmasına daha da önemlisi bu gelişimden en çok etkilenen tarafın yaşam kalitesinin korunmasına ve geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca ekonomik, sosyal ve kültürel kazanımların destinasyon çevresine ve topluma kazandırılması sürdürülebilir bir turizm gelişimi için kaçınılmaz bir durumdur. Aksi takdirde toplumsal sürdürülebilirlik olmaksızın, turizm gelişiminin sürdürülebilir olması beklenemez (Malek ve Costa, 2014; Muganda, 2013).

Yazın dilinde turizmin yerel toplumların sürdürülebilir gelişimlerine ekonomik açıdan katkı sağlayan bir araç olduğuna ilişkin kaynakların sayısı oldukça çoktur (Kilipiris, 2005: s. 28; Ponna, Putu ve Prasiasa, 2011, s. 306; Fandi, 2015, s. 42). Ayrıca yerel toplumun turizm gelişim planlama karar sürecine dâhil edilmesi hususunda araştırmacıların hemfikir olduğu da söylenebilir (Chili, 2017, s. 1; Gunawijaya ve Pratiwi, 2018, s. 826; Kala ve Bagri, 2018, s. 318; Lekaota, 2016, 2; Mak, Cheung ve Lui, 2017, s. 1; Moyo ve Tichaawa, 2017, s.1). Öte yandan dâhil edilme hususunun ayrıntılarının nasıl olacağı ve toplumun rollerinin neler olabileceğine ilişkin çeşitli görüşler öne sürülse de (Mason, 2008, s. 167; Muganda, Sirima ve Ezra, 2013, s. 53; Mudimba ve Tichaawa, 2017, s. 1) yerel toplumun yüklenilen bu rollere yönelik fikir ve düşüncelerinin ne olduğuna ilişkin kaynakların sayısı sınırlıdır. Bu çalışmada; Türkiye'nin önemli kültürel çekim noktalarından birisi olan Konya ili sınırları içinde ikamet eden yerel halkın turizm planlama sürecine katılımına yönelik düşüncelerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Literatür Taraması

Kavramsal Açıdan Yerel Toplum

Destinasyonlarda bir taraftan turizm gelişiminin sağlanması diğer taraftan da yerel toplumun turizm gelişimini nasıl etkileyebileceğinin anlaşılabilmesi için toplum kavramına açıklık getirmede fayda vardır. Çünkü ziyaretçiler için konaklama, yiyecek içecek, bilgi, ulaşım, çeşitli rekreatif tesis ve hizmet sağlayıcısı konumunda olan yerel halk, destinasyonların turizm gelişimleri için kilit rol oynamaktadır. Toplumun destinasyonların turizm gelişimlerine etkisinin tüm turizm çevrelerince kabul görmesi son yıllarda sürdürülebilir turizm gelişimi konusunda yapılan çalışmaların ana konusunu teşkil etmektedir. Bu kapsamda destinasyonlara ev sahipliği yapan yerel toplumun aslında ne olduğuna yönelik çok sayıda tanım yapılmıştır. Örneğin; John Urry (1995) yerel toplum kavramına coğrafik, yerel sistem, toplum duygusu ve ideolojik olmak üzere dört açıdan bakmanın gerekliliği üzerinde durmaktadır (Akt. Richards ve Hall, 2000, s. 3). Bazı araştırmacılara göre ise yerel toplum turizm açısından bakıldığında sıklıkla coğrafik bir alanla ilişkilendirilmektedir (Mahoney, Potter ve Marsh, 2007; Hillery, 1955; Aref, Gill ve Aref, 2010, s. 155; Lee ve Kim, 2015, s. 11). Örneğin; Lee ve Kim (2015)'e göre yerel toplum coğrafi bir alanda yaşayan ve dolaylı ya da doğrudan etkileşim içindeki insanlar olarak tanımlanmaktadır. Benzer şekilde Hillery (1955)'de yerel toplumun, coğrafi bir alanda sosyal ve kültürel etkileşimleri olan ve en az bir ya da daha fazla ortak bağa sahip kişilerden oluştuğuna dikkat çekmektedir.

Alanyazında sürdürülebilirlik üzerine yapılan çalışmalarda ise topluma çoğunlukla ideolojik açıdan yaklaşmış ve turizmin gelişiminin uzun vadede toplum yararına olmasının gerekliliği konusu işlenmiştir. Dolayısıyla destinasyonlarda turizmin geliştirilmesi, yönetilmesi, planlanması ve pazarlanması hususlarının temelinde toplum kavramı hep yer almıştır (Richards ve Hall, 2000, s. 3-5). Bu açıdan bakıldığında yerel toplumu ortak karakteristik özellikler ya da ortak ilgileri olan insanlar topluluğu olarak da değerlendiren tanımlamalar bulunmaktadır. Örneğin Aref vd.' ne göre (2010) turizm gelişimi açısından yerel halk ortak ilgileri, ortak kaygıları ya da ortak hedefleri olan mevcut ya da potansiyel gruplar olarak nitelendirilmektedir. Öte yandan Telfer ve Sharpley (2008, s. 115) yerel toplumun turizm destinasyonlarının ana turizm çekicilikleri arasında yer aldığını ifade etmektedirler.

Katılımcı Turizm Planlaması

Katılımcı turizm planlamasının turizmin sürdürülebilir gelişimi için bir önkoşul olduğunu savunan araştırmacıların (Haywood, 1988; Timothy, 1999; Richards ve Hall, 2000; Bello, Lovelock ve Carr, 2018) sayısı oldukça çoktur. Bu araştırmacıardan Richard ve Hall (2000), planlı bir turizm gelişiminin sağlanabilmesi hem destinasyonların asıl sahibi hem de tatil deneyimi için önemli bir turistik çekicilik konumunda olan yerel halkın planlama sürecine dahil edilmeleriyle mümkün olacağı görüşündedir. Benzer şekilde Haywood (1988) için de taticiler, toplumun sahip olduğu turizm kaynaklarının tüteticileri ve kullanıcılarıdır. Bu durumda toplum aynı zamanda sahip olduğu doğal ve kültürel zenginlikler, yaşam tarzı, doğallığı ve misafirperverliği vb. unsurlarıyla turistleri çeken turizm ürününün bir parçasıdır. Dolayısıyla turizmden olumlu ve olumsuz bir şekilde etkilenebilmektedir. Sonuç olarak başarılı bir turizm gelişiminin yönetimi, halkın demokrasinin gereği olarak karar sürecine dahil edilmesiyle mümkündür (Haywood, 1988, s. 106). Timothy (1999) ise yerel halkın sürece dahil edilmesinin gerekliliği düşüncesini turizmden faydalanan birey sayısı arttıkça, doğal ve kültürel mirasın da aynı oranda korunabileceği ve turizme destek olunacağı önermesine dayandırmaktadır (Timothy, 1999). Inskeep'e (1991) göre yerel toplum turizm planlama sürecine aktif bir şekilde dâhil olduğunda bir taraftan turizmi kalkındırma planlarını sahiplenirken aynı zamanda turizmin gelişmesiyle ilgili faaliyetlere destek olmaktadırlar (Akt. Bello vd., 2018: 310). Bazı araştırmacılar (Haywood, 1988, s. 108; Tosun ve Timothy, 2003, s. 3) ise yerel halkın ihtiyaç ve isteklerinin turizm planlarına dahil edilmesinin planların ve stratejilerin oluşturulmasını ve uygulanabilirliğin kolaylaştırılmasını sağlayacağı görüşündedir. Çünkü katılım süreci, genellikle önerilen turizm gelişim planının toplumca kabul edilmesine yol açacaktır (Haywood, 1988; Tosun ve Timothy, 2003, s. 3). Yerel toplumun planlama sürecine katılımı demokratik bir sürecin güçlendirilmesine olanak sağlarken, aynı zamanda tüm paydaşlara başkalarının bakış açılarını anlama fırsatı verdiği için olası çatışmaların azaltılmasına yardımcı olmaktadır (Chirenje, Giliba ve Musamba, 2013, s. 10; Jones, 2007, s. 618). Yerel halkın turizm planlama sürecine katılımı, turistlerin kendilerini memnun hissettikleri tatil destinasyonlarında beklenen misafir-ev sahibi ilişkisinin oluşturulmasına olanak sağlayacaktır (Haywood, 1988; Simmons, 1994). Daha da önemlisi yerel halk ile bürokratik karar vericiler arasındaki boşluğun daralmasına, dolayısıyla daha demokratik bir sürecin güçlendirilmesine olanak sağlayacaktır (Jones, 2007, s. 618; Tosun ve Timothy, 2003, s. 3; Bello vd., 2018). Yerel halkın turizm gelişim sürecine katılımının kendiliğinden katılım (spontaneous participation) ya da ikna yoluyla katılım (induced participation) şeklinde mi gerçekleşip gerçekleşmediği irdelenmelidir. İdeal bir katılım türü olan kendiliğinden katılım; gönüllülük esasına dayanıp, insanların devlet ya da herhangi bir aracı olmaksızın sorunları ile doğrudan ilgilenmeleridir. İkna yoluyla katılım ise gelişmekte olan ülkelerde hükümetlerin bu sürecin başlatılmasında ve kurumsallaştırılmasında merkezi bir rol oynayarak, yerel yönetimlere daha fazla görev vermeleri ve sivil toplum kuruluşlarını (STK) desteklemeleri anlamına gelmektedir (Tosun, 1999).

Ancak her ne kadar turizmin sürdürülebilirliğinin önkoşulunun yerel toplumun sürdürülebilirliği olduğu gerçeği turizm yazınında sıkça bahsedilse de (Haywood, 1988, s. 106; Kilipiris, 2005, s. 28; Richards ve Hall, 2000; Dogra ve Gupta, 2012, s. 130; Kala ve Bagri, 2018, s. 318) uygulamada sürdürülebilir turizme yönelik yapılan planlama sürecine yerel halkın dahil edilmesi ya da halkın sürece proaktif katılımı konusunda büyük farkların olduğu yaygın olarak kabul edilmektedir (Dogra ve Gupta, 2012, s. 131; Muganda vd., 2013, s. 53; Brokaj, 2014, s. 105; Chili ve Ngxongo, 2017, s. 2; Mak vd., 2017, s. 2). Öyleyse mekânsal, sosyal ve ekonomik anlamda sürdürülebilirliğin köşe taşı olarak kabul edilen yerel toplumun içinde kimler aslında turizmden faydalanmaktadır? Destinasyon turizmini geliştirmeye ilişkin planlama kararlarına yerel toplum ne düzeyde katılmalıdır, rolleri neler olmalıdır ve nasıl yönetilmelidir? sorularına cevap vermek turizm gelişimi için toplumun sürdürülebilirliği kavramını anlamak açısından önemlidir.

Turizmin Faydaları ve Yerel Halk

Turizm gelişiminden kimlerin faydalandığı hususuyla ilişkin olarak Richards ve Hall (2000: 7)'e göre yerel halkın hepsinin eşit düzeyde faydalanmadığı ya da turizm gelişiminden eşit düzeyde memnun olmadığı vurgulanmaktadır. Konuyu yatırımcılar açısından ele alan Mbaiwa (2017, s. 99)'a göre uluslararası yabancı işletmelerin sahipliğinde ve kontrolünde olan konaklama işletmelerinin destinasyonların sahip olduğu turizm çekiciliklerinin başında gelen doğal çekiciliklerin kazanımlarından en fazla yararlanan kesim olduğu, bunun yanında yerel halkın ise çok az faydalandığı ya da hiç faydalanmadığı vurgulanmaktadır. Mbaiwa (2017)'ya göre bu işletmelerde çalışan yerel halka mensup bireyler alt pozisyonlarda, düşük ücretlerle çalıştırılmakta ve karar sürecine dahil edilmemektedirler. Ayrıca konaklama işletmelerine paket turlarla gelen taticiler yerel halkla pek fazla iletişim kurmamakta ve yerel işletmelere alışveriş yapmak üzere uğramamaktadırlar.

Bir diğer konu ise aynı topluma mensup insanların turizmi geliştirme amaç ve sonuçlarına yönelik fikirlerinin uyuşmadığı hususudur (Perdeu vd., 1990, s. 587; Jamal ve Getz, 1995, s. 194; Richards ve Hall, 2000, s. 7; Andriotis ve Vaughan, 2003, s. 172). Örneğin; Crete yerel halkının bakış açısını tespit etmek amacıyla yapılan bir çalışmada, yerel halkın homojen bir tutum sergilemediği; eğitim seviyesi ve turizmde istihdam gibi faktörlerin halkın tutumlarını etkilediği belirtilmektedir (Andriotis ve Vaughan, 2003, s. 172). Her ne kadar toplumun fertlerinin turizmin amaçlarına ve sonuçlarına yönelik bakış açıları birbirinden farklılık gösterse de sürdürülebilir turizm açısından toplumun sürece katılımı gerekli ve önemlidir. Ancak bazı çevrelerce homojen bir grup olarak görülmekte olan yerel halkın turizme yönelik algılarına ilişkin yapılan çalışmalar (Richards ve Hall, 2000, s. 7; Feng, 2008, s. 214; Mbaiwa, 2017, s. 99) toplum içinde farklı grup ve kişilerin turizmden orantısız bir şekilde faydalandığını ya da zarar gördüğünü göstermektedir. Bu durum toplum içinde gerilimlere ve çatışmalara yol açabilmektedir. Yetkililerin toplum içindeki eşitsizlik ve yoksunluk sorunlarına yeterince eğilmemesi ise turizmde resmi kurumlar dışında birtakım sivil toplum kuruluşlarının ya da diğer kurumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla sistem içinde yer alan farklı aktörler turizmden daha fazla pay alabilmek için bir rekabet ortamına sürüklenmektedirler (Richards ve Hall, 2000, s. 7; Simpson, 2008, s. 2).

Turizm Planlama Karar Süreci ve Yerel Halk

Belli bir destinasyona yönelik yapılan stratejik turizm planlamasının o bölgeye turistik açıdan maksimum fayda sağlaması ve turizm gelişimi sonucu oluşabilecek problemleri minimum düzeye indirilmesi anlamına geldiği görüşü yaygındır. Daha açık bir ifadeyle turizm planları dikkatli bir şekilde yapılmış destinasyonları ziyaret eden tatilecilerin memnuniyet seviyesinin yüksek olacağı, bölgenin ve yerel halkın ekonomik açıdan kazanacağı, sosyal ve fiziksel çevre açısından ise destinasyonun minimum düzeyde olumsuz etkileneceği muhtemeldir. Ayrıca yerel halkın gelişen turizmle beraber oluşan etkilerden en fazla etkilenen kesim olması nedeniyle destinasyon planlaması sürecine dahil edilmesinin gerekliliği hususu son yıllarda giderek daha fazla vurgulanmaya başlamıştır (Haywood, 1988, s. 105; Bramwell ve Lane, 1999; Jamal ve Getz, 1995; Simmons, 1994, s. 98; Timothy, 1999, s. 372; Zhao ve Ritchie, 2008; Muganda, 2013; Niekerk, 2014: 82). Bu araştırmacıardan Haywood (1988, s. 108), turizm planlarının halkın teşvik edildiği katılımcı bir yaklaşımla yapılmasının gerekliliğini halkın turizm yaşam döngüsünün yönetilmesi, turizmin gelişimine ilişkin algı ve tutumların tespiti, adaptasyonun sağlanması, turizme yönelik içerden ve dışarıdan gelebilecek tehditlerin anlaşılması ve turizmin oluşturacağı kalabalık vb. gibi bir takım sorunların kontrol altına alınmasına bağlamaktadır.

Alanyazında yerel halkın turizm planlama kararlarına katılımına ilişkin üç önemli hususa dikkat etmektedir (Niekerk, 2014, s. 82). Bunlardan birincisine göre yerel halkın çoğunluğu planlama kararlarına katılmaktan kaçınmaktadır (Riedel, 1972, s. 212). İkinci bakış açısına göre toplumun destinasyon planlaması ve geliştirilmesi sürecine katılımı gönüllülük gerektiren bir husustur ve halk bu sürece ancak yarar sağlayacağı durumlarda katılım gösterecektir (Bramwell ve Lane, 1999; Jamal ve Getz, 1995). Üçüncü bakış açısına göre ise yerel halk sürece dâhil olmak istemekte ancak yeterince etkin katılım fırsatı verilmemektedir (Zhao ve Ritchie, 2008). Bu hususta alınması gereken önlemlerden birisi de yerel toplumun destinasyon yönetimi sürecine katılımının yasal bir dayanağa oturtulmasıdır. Belli prosedürleri gerektiren bu planlama sürecinde yerel halk istediği takdirde turizmi geliştirme karar sürecine dâhil olabilecektir (Zhao ve Ritchie, 2008).

Üzerinde durulması gereken bir başka konu da planlama karar sürecine yerel toplumun ne düzeyde, nasıl katılması ve rollerinin ne olması gerektiği konusudur. Halkın sürece katılım düzeyi ve yüklenen rollere yönelik alanyazında farklı fikirler bulunmaktadır (Timothy, 1999, s. 372; Muganda, 2013). Örneğin; katılımcı yaklaşımlara yönelik yapılan bir çalışmada (IIED, 1994, s. 19) halkın planlama karar sürecine katılım konusunda yüklenebileceği roller; pasif, bilgilendirme amaçlı, danışma amaçlı, finansal destek amaçlı, işlevsel (amaca yönelik), interaktif (etkileşimli) ve aktif katılım olarak belirtilmektedir. Timothy'e (1999) göre ise halkın turizme katılımı, planlama karar sürecine katılım ve turizm gelişiminden faydalanmak olmak üzere iki açıdan değerlendirilmelidir. Bunlardan karar sürecine katılım, genellikle yerel halkın turizmin geliştirilmesi kapsamında amaçlarının, beklentilerinin ve kaygılarının belirlenmesine ilişkin fikirlerinin alınması anlamına gelmektedir. Burada aynı zamanda diğer paydaşların ve çıkar gruplarının da karar alma sürecine katılımı ifade edilmektedir. Diğer taraftan yerel halkın turizm gelişiminden faydalanması ise halkın gelirinin artırılması, istihdam olanaklarının sağlanması ve bilgilendirilmesi gibi hususları kapsamaktadır (Timothy, 1999, s. 372). Öte yandan Murphy'e (1985, s. 153) göre başlı başına bir turizm ürünü ya da ürünün bir parçası konumunda olan yerel halkın hoşgörüsü ve işbirliği turizmin gelişimi için gereklidir. Bu yüzden turizm hedefleri, yerel halkın beklentileri ve talepleri doğrultusunda

belirlenmelidir. Dolayısıyla yerel halkın ihtiyaçları karşılandığı oranda turizme dâhil olması beklenen sonuç olarak görölmektedir. Sosyal ve çevresel hususların gözönüne alındığı bu planlama stratejisine göre turizm hem turistlere hem de bölge sakinlerine hizmet etmelidir. Çünkü halkın dâhil edilmediği bir planlama sürecinde planlama ne kadar iyi olursa olsun uygulamada sorunların çıkması kaçınılmazdır. Planlama ve geliştirme faaliyetleri halkın beklentilerine uymuyor ve kapasite sınırlarını aşıyorsa turizmin gelişimine yönelik olumsuz bakış açısının ve tutumların oluşması muhtemeldir. Bu hususta Korten (Timothy, 1999, s. 372)'de problem ne kadar karmaşık ise halkın karar sürecine dâhil edildiği yerel çözümlere başvurmanın gerekliliğinin aynı oranda arttığı fikrini savunmaktadır. Dolayısıyla katılımcı turizm planlama sürecine kamu sektörü, özel işletmeler ve kuruluşlar ve çevreci gruplar gibi çeşitli paydaşların dâhil edilmeleri gereklidir (Jamal ve Getz, 1995). Yerel toplumların planlama sürecinde daha etkin bir rol alabilmesi için kendilerini her seviyede organize etmeleri ve paydaşlarla her seviyede etkileşime girmeleri gerekmektedir. Planlama karar sürecine katılım hususunda istekli olmalı, potansiyel turizm kaynaklarını, çekiciliklerini tespit edebilmeli ve toplumun sürdürülebilir gelişimini destekleyebilmelidirler (Aref vd., 2010, s. 155). Bazı araştırmacılar da yerel halkın turizm gelişiminden faydalanabilmek için proaktif bir rol oynaması gerektiğine işaret etmektedir (Sautter ve Leisen, 1999, s. 313; Dogra ve Gupta, 2012, s. 131; Malek ve Costa, 2014, s. 2). Örneğın Muganda vd.'ne göre (2013: 55) teorik olarak, yerel toplumun destinasyon turizminin geliştirilmesi amacıyla oluşturulacak politika ve karar alma sürecindeki rolü, o destinasyonda nasıl ve ne seviyede bir katılımcı yaklaşımın uygulanacağına bağlıdır. Katılımın seviyesi basitçe bir bilgi paylaşımından sorumluluk almaya ve söz sahibi olmaya kadar değişim gösterebilir.

Alanyazında yerel halkın planlama sürecine katılım sürecinde alabileceği rollere ilişkin her ne kadar farklı bakış açıları sunulsa da halkın birtakım nedenlerden dolayı sürece minimum düzeyde katılım gösterdiklerine ilişkin çeşitli görüşler bulunmaktadır. Örneğın; Tosun'a (2000, s. 618) göre gelişmekte olan ölkelerde yerel halkın planlama karar sürecine minimum düzeyde katılımı operasyonel, yapısal ve kültürel bir takım kısıtlamalardan kaynaklanmaktadır. Turizm gelişiminin kamunun tekelinde olması, ilgili taraflar arasında koordinasyon eksikliği ve yerel halkın yeterince bilgilendirilmemesi operasyonel engeller arasında gelirken; kurumsal, siyasi yapı, yasal ve ekonomik sistem yapısal sınırlamalar; yerel halkın turizmin geliştirilmesi hususunda kapasitesinin olmayışı, ilgisizliği ve farkındalık seviyesinin yetersiz oluşu da kültürel sınırlamalar kapsamındadır.

Halkın sürece dahil oluşuyla ilişkili olan bir başka husus da toplumun turizme ev sahipliği konusunda yönetilmesi hususudur. Bu amacı gerçekleştirmek için uygulanan en yaygın eğitim uygulamaları ise profesyonel, mesleki ve girişimci eğitimidir (Echtner, 1995, s. 120). Timothy'ye (1999, s. 373) göre belirtilen uygulamalar dışında turizme yönelik farkındalık yaratma çabaları da ayrıca önemsenmesi gereken bir diğer husustur.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Turizmin gelişimi için her paydaş farklı bir değere sahiptir. Özellikle yerel halkın turizm gelişim sürecine dâhil edilmesi, onların bu konudaki görüş ve düşüncelerinin alınması, kendilerini turizmin bir parçası olarak hissetmeleri açısından oldukça önemlidir. Çalışmada bu doğrultuda Konya ilinde yaşayan yerel halkın bölgesel turizm planlamasına yönelik düşüncelerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda geliştirilen hipotezler aşağıdaki şekildedir.

H₁. Yerel halkın demografik özelliklerine göre turizm gelişim süreçlerine katılımları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1a}. Yerel halkın cinsiyetlerine göre turizm gelişim süreçlerine katılımları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1b}. Yerel halkın yaş gruplarına göre turizm gelişim süreçlerine katılımları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1c}. Yerel halkın gelir düzeylerine göre turizm gelişim süreçlerine katılımları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Konya il merkezinde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. 2018 verilerine göre Konya il merkezi nüfusu 1.301.222'dir (Konya Valiliği, 2018). Araştırmada tesadüfi olmayan örnekleme

yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu kapsamda örneklem büyüklüğü % 95 güven aralığında 384 kişi olarak (Kozak, 2015, s. 113) saptanmıştır.

Veri Toplama Yöntemi ve Analizi

Çalışmada Zhang'ın (2010) doktora tez çalışmasında kullandığı anket soruları araştırmanın amacına uygun bir şekilde uyarlanarak hazırlanmıştır. Anket uygulaması 15 Nisan- 20 Mayıs 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda toplam 410 kişiye anket formu dağıtılmıştır. Anket formlarının geri toplanmasından sonra 24 anketin eksik, hatalı ve yanlış doldurulduğu tespit edilerek değerlendirme dışı bırakılmıştır. Eksik, hatalı ve yanlış doldurulan anketler çıkarıldıktan sonra 386 anketin kullanılabilir olduğu görülmüştür.

Anket formu dört bölümden oluşmaktadır. Anketin ilk bölümünde araştırmaya katılanların demografik bilgilerine, ikinci bölümde halkın kariyer açısından turizm sektörünü nasıl değerlendirdiğine, üçüncü bölümünde Konya turizminin planlanması ve geliştirilmesine ilişkin yerel halkın bilgi sahibi olup olmadığına yönelik sorular bulunmaktadır. Anketin dördüncü bölümü Konya ili genelinde yerel halkın turizm gelişim süreçlerine katılım düzeylerini ortaya çıkarmaya yönelik 8 ifadeden oluşmaktadır. Bu ifadeler 1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4=Katılıyorum ve 5=Tamamen Katılıyorum şeklinde 5'li likert ölçeği ile derecelendirilmiştir. İfadelerin aritmetik ortalamaları ise aşağıda verilen aralıklardan yararlanarak değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır (Demirel, 2014, s. 235);

$1,00 \leq \bar{x} < 1,80$ (Oldukça düşük)

$1,81 \leq \bar{x} < 2,60$ (Düşük)

$2,61 \leq \bar{x} < 3,40$ (Orta)

$3,41 \leq \bar{x} < 4,20$ (Yüksek)

$4,21 \leq \bar{x} < 5,00$ (Oldukça yüksek)

Elde edilen verilere uygulanacak testlerde parametrik ya da parametrik olmayan testlerden yararlanılmasını tespit etmek amacıyla verilere normallik testi yapılmış, çarpıklık ve basıklık (skewness-kurtosis) değerlerine bakılmıştır. Tabachnick ve Fidell (2013) çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ve +1,5 arası olduğunda dağılımın normal olduğunun kabul edilebileceğini belirtmektedirler. Yapılan analiz sonucunda yerel halkın turizm planlama çalışmalarına yönelik ölçekte yer alan ifadelerin tümünün basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1,5 ve +1,5 arasında olduğu görülmüştür. Bu nedenle verilerin analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular frekans ve yüzde dağılımları ile analiz edilmiş, aritmetik ortalamalarına bakılmış, hipotezlerin test edilmesinde t Testi ve Anova analizinden yararlanılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan yerel halkın demografik özelliklerine, çalışma alanı olarak turizm sektörünü nasıl değerlendirdiğine, Konya turizminin planlanması ve geliştirilmesine ilişkin yerel halkın bilgi düzeyine ve turizm planlama çalışmalarına katılım düzeylerine ilişkin bulgular bu bölümde verilmiştir.

Demografik Bulgular

Tablo 1'de örnekleme ait demografik bulgular verilmiştir. Tabloya göre araştırmaya katılanların % 42,0'ı erkek, % 58,0'ı kadındır. % 36,8'i 18-25 yaş aralığında, % 21,0'ı 26-35 yaş aralığında, % 24,4'ü 36-45 yaş aralığında ve % 17,9'u 46 ve üzeri yaş aralığındadır. Eğitim düzeyleri ele alındığında % 20,7'sinin ilköğretim, % 39,1'inin lise, % 10,4'ünün önlisans, % 24,1'inin lisans ve % 5,7'sinin ise lisansüstü eğitim almış olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların % 33,9'u 1.000 TL'nin altında, % 25,1'i 1.001 TL-2.000 TL arası, % 19,2'si 2.001 TL-3.000 TL arası ve % 21,8'i 3.001 TL ve üzeri aylık gelire sahiptir. Yerel halkın % 9,3'ü turizm sektörüyle ilgili bir işte çalıştığını belirtmiştir.

Tablo 1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular (n=386)

Değişken	Düzy	n	%
Cinsiyet	Erkek	162	42,0

	Kadın	224	58,0
Yaş	18-25	142	36,8
	26-35	81	21,0
	36-45	94	24,4
	46 ve üzeri	69	17,9
Eğitim	İlköğretim	80	20,7
	Lise	151	39,1
	Önlisans	40	10,4
	Lisans	93	24,1
Aylık Gelir	Lisansüstü	22	5,7
	1.000 TL ve altı	131	33,9
	1.001 TL-2.000 TL	97	25,1
	2.001 TL-3.000 TL	74	19,2
Turizm sektörüyle ilgili bir işte çalışıyor musunuz?	3.001 TL ve üzeri	84	21,8
	Evet	36	9,3
	Hayır	350	90,7

Veri Toplama Araçlarına İlişkin Analizler

Verilerin analizine geçmeden önce faktör ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ölçeğin genel güvenilirlik testi sonucunda Cronbach's Alpha katsayısı 0,610 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir (Kayış, 2010, s. 405). Ölçekte yer alan 8 ifadeye Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett testi uygulanarak verilerin faktör analizine uygunluğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede temel bileşenler analizi ve Varimax dönüştürmesi kullanılmıştır. Sonuçlara göre, Kaiser Meyer Olkin (KMO) değeri 0,704 ve Bartlett Küresellik Testi sonucu ise 515,051 bulunmuştur. Elde edilen değerler faktör analizi için (KMO=0,5'in üzerinde ve Sig. ,000) örneklemin yeterli ve verilerin faktör analizine uygun olduğuna işaret etmektedir (Kalaycı, 2010, s. 322).

Konya ilinde yaşayan yerel halkın turizm planlamasına katılımı iki faktörlü bir yapıya sahiptir. Faktörler, kendilerine yüklenen ifadelerden yola çıkılarak adlandırılmaya çalışılmıştır. İki faktörün toplam varyansı açıklama oranı yaklaşık % 52 çıkmıştır. Yerel halkın turizm gelişim süreçlerine kendiliğinden katılımı faktörü 5 maddeden oluşmakta ve toplam varyansın yaklaşık % 30'unu açıklamaktadır. Yerel halkın turizm gelişim süreçlerine ikna yoluyla katılımı faktörü 3 maddeli olup yaklaşık % 22 varyansa sahiptir. Dolayısıyla, iki faktörün de yerel halkın turizm planlamasına katılımına önemli ölçüde katkıda bulunduğunu söylemek mümkündür. Analiz sonuçları Tablo 2'de özetlenmektedir.

Tablo 2. Yerel Halkın Turizm Gelişim Süreçlerine Katılımına İlişkin Faktör Analizi Sonuçları

Boyutlar	İfadeler	Faktör Yükü	Özdeğer	Açıklanan Varyans (%)	Alfa	Toplan Açıklanan Varyans
Yerel Halkın Turizm Gelişim Süreçlerine Kendiliğinden Katılımı	Yerel halkın turizm planlama sürecine dâhil edilmesi gereklidir.	,751				
	Başarılı bir turizm gelişimi için toplumdaki herkesin turizm kararlarına tam katılımı şarttır.	,689				
	Yerel halk turizm planlama kurullarında liderlik rollerini üstlenmeye teşvik edilmelidir.	,682	2,399	29,989	,721	
	Turizm kararları turizm bilgi düzeylerine bakılmaksızın toplumdaki her ferдин katılımıyla alınmalıdır	,666				
	Turizmi geliştirmeye yönelik alınacak kararlara yerel halkın katılımı gereklidir.	,653				51,700
Yerel Halkın Turizm Gelişim Süreçlerine İkna Yoluyla Katılımı	Turizm planlama sürecinde yerel halkın fikrine başvurulmalı ancak karar verme sürecinde söz sahibi olmamalıdır.	,804				
	Zaman zaman yerel halkın turizmi geliştirmeye ilişkin karar sürecinin dışında tutulması kabul edilebilir.	,765	1,737	21,712	,608	
	Yerel halk turizm planlama müzakerelerine dâhil olmalı ancak karar verme sürecinin dışında kalmalıdır.	,649				

Turizm Sektörünün Bir Çalışma Alanı Olarak Görülüp Görülmemesi İle İlgili Bulgular

Tablo 3'de araştırmaya katılan yerel halka sorulan "Bir çalışma alanı olarak turizm sektörünü nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna katılımcıların % 3,4'ü turizm sektörünün kesinlikle iyi bir çalışma alanı

olmadığı, % 7,5'i iyi bir çalışma alanı olmadığı, % 25,6'sı bilgi sahibi olmadığı, % 50,5'i iyi bir çalışma alanı olduğu ve % 13,0'ı çok iyi bir çalışma alanı olduğu şeklinde yanıt vermişlerdir.

Tablo 3. *Turizm Sektörünün Bir Çalışma Alanı Olarak Değerlendirilmesi*

<i>Turizm Sektörünün Bir Çalışma Alanı Olarak Değerlendirilmesi</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Kesinlikle iyi bir çalışma alanı değildir	13	3,4
İyi bir çalışma alanı değildir	29	7,5
Bilgi sahibi değilim	99	25,6
İyi bir çalışma alanıdır	195	50,5
Çok iyi bir çalışma alanıdır	50	13,0
Toplam	386	100

Konya Turizminin Planlanması ve Geliştirilmesine İlişkin Yerel Halkın Bilgi Düzeyi İle İlgili Bulgular

Konya turizminin planlanması ve geliştirilmesine ilişkin yerel halkın bilgi düzeyini belirlemeye yönelik katılımcılara yöneltilen soruya katılımcıların % 6,7'si kesinlikle bilgi sahibi olmadığı, % 22,5'i bilgi sahibi olmadığı, % 45,9'u düşük düzeyde bilgi sahibi olduğu, % 22,8'i bilgi sahibi olduğu ve % 2,1'i yüksek düzeyde bilgi sahibi olduğu yönünde yanıt vermişlerdir.

Tablo 4. *Konya Turizminin Planlanması ve Geliştirilmesine İlişkin Yerel Halkın Bilgi Düzeyi*

<i>Bilgi Düzeyi</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Kesinlikle bilgi sahibi değilim	26	6,7
Bilgi sahibi değilim	87	22,5
Düşük düzeyde bilgi sahibiyim	177	45,9
Bilgi sahibiyim	88	22,8
Yüksek düzeyde bilgi sahibiyim	8	2,1
Toplam	386	100

Yerel Halkın Turizm Planlama Çalışmalarına İlişkin Düşünceleri İle İlgili Bulgular

Tablo 5'de araştırmaya katılan yerel halkın turizm planlama çalışmalarına ilişkin verdikleri cevapların yüzde, frekans dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Tabloya göre Konya'da yaşayan yerel halk turizmi geliştirmeye yönelik alınacak kararlara katılımın gerektiğini % 43,5 ($\bar{X}=3,58$) düşünmektedir. "Yerel halk turizm planlama müzakerelerine dâhil olmalı ancak karar verme sürecinin dışında kalmalıdır" ifadesine halkın % 24,9'unun ($\bar{X}=2,95$) kararsız kaldığı görülmektedir. Öte yandan bu önermeye olumlu ya da olumsuz cevap veren kişi sayısı dikkate alındığında 152 kişinin "halkın karar verme sürecinin dışında kalmalıdır" ifadesine katılmadığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların, % 34,5'inin başarılı bir turizm gelişimi için toplumdaki herkesin turizm kararlarına tam katılımının şart olduğunu ($\bar{X}=3,36$) düşündükleri ve % 23,6'sının ise kararsız olduğu görülmektedir. "Turizm kararları turizm bilgi düzeylerine bakılmaksızın toplumdaki her ferdin katılımıyla alınmalıdır" görüşüne genel olarak yerel halkın %43'ünün ($\bar{X}=2,89$) katılmadığı, % 22'sinin ise kararsız kaldığı anlaşılmaktadır. "Zaman zaman yerel halkın turizmi geliştirmeye ilişkin karar sürecinin dışında tutulması kabul edilebilirdir" ifadesine ankete katılanların 185'i katıldıklarını (% 39,6 katılıyorum; % 8,3 kesinlikle katılıyorum) ($\bar{X}=3,22$) ifade etmişlerdir. "Yerel halk turizm planlama kurullarında liderlik rollerini üstlenmeye teşvik edilmelidir" ifadesine ise katılımcılardan 190 kişinin katıldığı ($\bar{X}=3,27$) (% 35,8 katılıyorum, % 13,5 kesinlikle katılıyorum) görülmektedir. "Turizm planlama sürecinde yerel halkın fikrine başvurulmalı ancak karar verme sürecinde söz sahibi olmamalıdır" önermesine cevap veren yerel halkın 156'sının ($\bar{X}=3,09$) bu ifadeye katıldıkları (% 29,5 katılıyorum, % 10,9 kesinlikle katılıyorum) anlaşılmaktadır. Öte yandan katılımcıların 96'sı (% 24,9) ise bu önermeye kararsız kaldığını belirtmişlerdir. Yerel halkın turizm planlama sürecine dâhil edilmesi gereklidir" önermesine ise yerel halkın çoğunluğunun katılmakta (% 46,6 katılıyorum, % 14,0 kesinlikle katılıyorum) ($\bar{X}=1,06$) olduğu görülmektedir.

Tablo 5. *Yerel Halkın Turizm Planlama Çalışmalarına İlişkin Düşüncelerinin Yüzde-Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri*

İfadeler	Katılım Düzeyi										s.s.	\bar{X}
	(1) Kesinlikle Katılmıyorum		(2) Katılmıyorum		(3) Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum		(4) Katılıyorum		(5) Kesinlikle Katılıyorum			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1. Turizmi geliştirmeye yönelik alınacak kararlara yerel halkın katılımı gereklidir.	35	9,1	50	13,0	45	11,7	168	43,5	88	22,8	1,23	3,58
2. Yerel halk turizm planlama müzakerelerine dâhil olmalı ancak karar verme sürecinin dışında kalmalıdır.	39	10,1	113	29,3	96	24,9	103	26,7	35	9,1	1,15	2,95
3. Başarılı bir turizm gelişimi için toplumdaki herkesin turizm kararlarına tam katılımı şarttır.	23	6,0	75	19,4	91	23,6	133	34,5	64	16,6	1,14	3,36
4. Turizm kararları turizm bilgi düzeylerine bakılmaksızın toplumdaki her ferdin katılımıyla alınmalıdır.	47	12,2	119	30,8	85	22,0	101	26,2	34	8,8	1,18	2,89
5. Zaman zaman yerel halkın turizmi geliştirmeye ilişkin karar sürecinin dışında tutulması kabul edilebilirdir.	32	8,3	67	17,4	102	26,4	153	39,6	32	8,3	1,09	3,22
6. Yerel halk turizm planlama kurullarında liderlik rollerini üstlenmeye teşvik edilmelidir.	31	8,0	77	19,9	88	22,8	138	35,8	52	13,5	1,16	3,27
7. Turizm planlama sürecinde yerel halkın fikrine başvurulmalı ancak karar verme sürecinde söz sahibi olmamalıdır.	29	7,5	105	27,2	96	24,9	114	29,5	42	10,9	1,14	3,09
8. Yerel halkın turizm planlama sürecine dâhil edilmesi gereklidir.	21	5,4	51	13,2	80	20,7	180	46,6	54	14,0	3,50	1,06

Araştırma Hipotezlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu kısmında yerel halkın turizm gelişim süreçlerine katılımına ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre fark gösterip göstermediği t-testi, yaş ve gelir düzeyine göre fark gösterip göstermediği ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir.

Yerel halkın turizm gelişim süreçlerine katılımı ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan t testi sonucu Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Yerel Halkın Turizm Gelişim Süreçlerine Katılımının Cinsiyet Yönünden Karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	Ort.	Std.Sapma	t-değeri	p
Turizm Gelişim Süreçlerine Kendiliğinden Katılımı	Kadın	224	3,32	0,77	-0,068	0,946
	Erkek	162	3,32	0,82		
Turizm Gelişim Süreçlerine İkna Yoluyla Katılımı	Kadın	224	3,09	,831	0,050	0,960
	Erkek	162	3,08	,863		

Yanıt kategorileri: 1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum

Tablo 6'ya göre; katılımcıların cinsiyet değişkenine göre turizm gelişim süreçlerine katılımları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Tablodan görüldüğü üzere p değerleri, kritik p değeri olan 0,05'den büyüktür. Yani kadın katılımcıların verdikleri cevapların ortalamaları ile erkek katılımcıların verdikleri cevapların ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur. Dolayısıyla H_{1a} hipotezi reddedilmiştir.

Yaş aralığı değişkeni kapsamında yerel halkın turizm gelişim süreçlerine katılımına ilişkin görüşlerindeki farklılaşmayı belirlemek için hesaplanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucu Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Yerel Halkın Turizm Gelişim Süreçlerine Katılımının Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılması

		n	Ort.	Std.Sapma	F değeri	p
Turizm Gelişim Süreçlerine Kendiliğinden Katılımı	18-25 Yaş Aralığı	142	3,37	,789	1,171	.321
	26-35 Yaş Aralığı	81	3,22	,857		
	36-45 Yaş Aralığı	94	3,26	,819		
	46 ve üzeri	69	3,42	,684		
Turizm Gelişim Süreçlerine İkna Yoluyla Katılımı	18-25 Yaş Aralığı	142	3,09	,782	0,156	.926
	26-35 Yaş Aralığı	81	3,03	,858		
	36-45 Yaş Aralığı	94	3,10	,875		
	46 ve üzeri	69	3,11	,917		

Yanıt kategorileri: 1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum

Yukarıdaki tablo incelendiğinde; yaş aralığı değişkeni ile yerel halkın turizm gelişim süreçlerine katılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır. Hesaplanan p değerleri incelendiğinde bütün p değerlerinin 0,05'den büyük olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre H_{1b} hipotezi reddedilmiştir.

Yerel halkın turizm gelişim süreçlerine katılımına ilişkin görüşlerinin gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve ilgili sonuçlar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Yerel Halkın Turizm Gelişim Süreçlerine Katılımının Gelir Düzeyi Gruplarına Göre Karşılaştırılması

		n	Ort.	Std.Sapma	F değeri	p
Turizm Gelişim Süreçlerine Kendiliğinden Katılımı	1000 TL ve altı	131	3,35	,785	0,287	.835
	1.001-2.000 TL	97	3,29	,755		
	2.001-3.000 TL	74	3,36	,862		
	3.001 TL ve üzeri	84	3,27	,804		
Turizm Gelişim Süreçlerine İkna Yoluyla Katılımı	1000 TL ve altı	131	3,07	,805	1,234	.297
	1.001-2.000 TL	97	3,03	,871		
	2.001-3.000 TL	74	3,03	,834		
	3.001 TL ve üzeri	84	3,24	,875		

Yanıt kategorileri: 1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum

Tablo incelendiğinde; Anova testi sonucuna göre, gelir düzeyi değişkeni ile yerel halkın turizm gelişim süreçlerine katılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır. Hesaplanan p değerleri incelendiğinde bütün p değerlerinin 0,05'den büyük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla H_{1c} hipotezi reddedilmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Destinasyonlarda sürdürülebilir turizm gelişiminin sağlanabilmesi bölgesel turizm planlamasının ne kadar stratejik bir bakış açısıyla planlandığına bağlıdır. Ayrıca destinasyon turizmine ev sahipliği yapan yerel halkın bölgesel turizmi geliştirmeye yönelik planların oluşturulma sürecinin dışında tutulması beklenemez. Çünkü yerel halkın turizme ve ziyaretçilere ilişkin bakış açıları ve tutumları bölgenin turizm sürdürülebilirliğini etkileyen önemli unsurlardandır.

Alanyazında destinasyon turizminin planlanmasına yönelik karar alma sürecine yerel halkın katılımının sürdürülebilirliğin önkoşulu olduğu sıklıkla vurgulanmakta ve katılım sürecine ne seviyede ve hangi rollerle katılabileceğine ilişkin çeşitli bakış açıları sergilenmektedir. Ancak turizm planlama karar sürecine halkın dahil edilmesine ilişkin görüşlere gerçekte toplumun nasıl bir bakış açısı sergilediği hususu ayrıca önemsenmesi gereken bir konudur. Nitekim bu amaçla yapılan bazı araştırmalar katılım önkoşulunun çeşitli nedenlerden dolayı uygulanamadığına dikkat çekmektedir. Konya ili sınırları içerisinde yerel halkın bölgesel turizm planlama karar sürecine katılımına ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmanın bulguları da literatür kaynaklarında ifade edilen fikirlerle örtüşmektedir (Tosun, 2000; Zhao ve Ritchie, 2008).

Yapılan araştırma sonucunda halkın çoğunluğunun planlama karar sürecine katılımının gerekli olduğu ve dâhil edilmeleri konusunda hemfikir oldukları anlaşılmaktadır. Ancak her ne kadar yerel halk müzakerelere tam katılımın gerekliliği konusunda görüş çokluğu sergilese de karar verme sürecinde turizm bilgi düzeyinin önemli olduğu, bu sebeple zaman zaman söz sahibi olmamalarının kabul edilebilir olduğu görüşündedirler. Ayrıca karar aşamasına toplumun her ferdinin katılmasının bazı durumlarda sakıncalı olabileceğini düşünmektedirler. Çalışmanın sonuçlarından birisi de halkın zaman zaman karar alma sürecinin dışında tutulabilmelerinin de kabul edilebilir olduğudur. Bu görüş Tosun'un (2000, s. 618) çalışmasında ifade ettiği halkın turizm karar sürecine katılımı konusundaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin yetersizliğinin katılımın önündeki kısıtlardan birisi olduğu görüşüyle örtüşmektedir. Öte yandan ankete katılan bireylerin bir kısmı yerel halkın turizm planlama kurullarında lider rolü üstlenerek sorumluluk almasının gerekli olduğunu düşünmekte ve bu hususta teşvik edilmeyi istemektedirler.

Çalışmadan çıkan dikkat çekici sonuçlardan bir diğeri de halkın planlama karar sürecine dahil edilmelerinin gerekliliğine ilişkin çoğunluğun ortak algısı dışında, katılımcıların dikkate değer bir kısmının sorulan sorulara kararsız bir tutum sergilemiş olmalarıdır. Bu sonuç ankete katılan bireylerin büyük bir kısmının eğitim düzeyinin düşük olması ve sektörle bir ilişkilerinin olmamasıyla da ilişkilendirileceği gibi alanyazında da belirtildiği üzere halkın yetkililerce bilgilendirilmemesi, turizmin geliştirilmesi hususunda kapasitelerinin olmayışı, ilgisizliği ve farkındalık seviyesinin yetersizliği gibi nedenlere de bağlanabilir.

Çalışmanın sonucunda gerek literatür kaynaklarından elde edilen bilgiler gerekse araştırma bulguları doğrultusunda řu çıkarımlarda ve önerilerde bulunulabilir:

Katılımcı turizm planlaması sonucunda yerel halkın, sivil toplum kuruluşlarının ve yerel yönetimin birbirlerine karşı daha sorumlu davranarak toplumun istek ve beklentilerini dikkate almaları, işletme çıkarları ile toplumsal çıkarları bağdaştıran dengeli bir plan geliştirmeleri bölgesel turizmin geliştirilmesi açısından olumlu sonuçlar doğurabilir. Ayrıca katılımcı turizm planlaması sayesinde turizm sektörünün sistemli ve dengeli bir gelişim süreci göstermesi sağlanarak uzun vadede başarı elde edilebilir. Bu araştırmanın örneklemini sadece yerel halk oluşturmaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda araştırma farklı gruplar üzerinde yapılarak, gruplararası karşılaştırmalar yapılabilir. Örneğin; yerel halkın yanında diğeri paydaşların görüşlerinin de nitel yöntemlerle alınarak karşılaştırmalı analizlerin yapılması her bir grubun bakış açısının anlaşılması açısından literatüre katkı sağlayabilir. Sonuç olarak ilgili grupların fikirlerinin dikkate alındığı bölgesel turizm planlarının turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından başarılı sonuçlar doğuracağı da muhtemeldir.

Kaynakça

- Andriotis, K. ve Vaughan, R. D. (2003). Urban residents' attitudes toward tourism development: The case of Crete. *Journal of Travel Research*, 42, 172-185, doi: 10.1177/0047287503257488.
- Aref, F., Gill, S. S. ve Aref, F. (2010). Tourism development in local communities: As a community development approach. *Journal of American Science*, 6(2), 155-161.
- Bello, F. G., Lovelock, B. ve Carr, N. (2018). Enhancing community participation in tourism planning associated with protected areas in developing countries: Lessons from Malawi. *Tourism and Hospitality Research*, 18(3), 309-320.
- Brokaj, R. (2014). Local government's role in the sustainable tourism development of a destination. *European Scientific Journal*, 10(31), 103-117.

- Chili, N. S. ve Ngxongo, N. A. (2017). Challenges to active community involvement in tourism development at Didima resort – A case study of Umhlwazini community in Bergville. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 6(2), 1-15.
- Chirenje, L. I., Giliba, R. A. ve Musamba, E. B. (2013). Local communities' participation in decision-making processes through planning and budgeting in African countries. *Chinese Journal of Population Resources and Environment*, 11(1), 10-16, doi: 10.1080/10042857.2013.777198.
- Demirel, M. (2014). Burdur kent imajı: Mehmet Akif Ersoy üniversitesi öğrencileri üzerine bir alan araştırması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(10), 230-241.
- Dogra, R. ve Gupta, A. (2012). Barriers to community participation in tourism development: Empirical evidence from a rural destination. *South Asian Journal of Tourism and Heritage*, 5(1), 129-142.
- Echtner, C. M. (1995). Entrepreneurial training in developing countries. *Annals of Tourism Research*, 22(1), 119-134.
- Fandi, A. S. (2015). The role of the local community in sustainable tourism development, case study (Governorate-Ajloun/ Jordan). *Research on Humanities and Social Sciences*, 5(8), 42-48.
- Feng, X. (2008). Who benefits? Tourism development in Fenghuang County, China. *Human Organization*, 67(2).
- Gunawijaya, J. ve Pratiwi, A. (2018). How Local Community Could Contribute to the Tourism Development in Rural Area? The 2nd International Conference on Vocational Higher Education (ICVHE) 2017 "The Importance on Advancing Vocational Education to Meet Contemporary Labor Demands", KnE Social Sciences, 826-834. doi: 10.18502/kss.v3i11.2809.
- Haywood, K. M (1988). Responsible and responsive tourism planning in the community. *Tourism Management*, 9(2), 105-118.
- Hillery, G. (1955). Definitions of community areas of agreement. *Rural Sociology*, 20, 111-123.
- IIED (1994). Whose eden? An overview of community approaches to wildlife management. Nottingham: IIED.
- Jamal, T. B. ve Getz, D. (1995). Collaboration theory and community tourism planning. *Annals of Tourism Research*, 22(1), 186-204.
- Jones, M. (2007). The European landscape convention and the question of public participation. *Landscape Research*, 32(5), 613-633.
- Kala, D. ve Bagri, S. C. (2018). Barriers to local community participation in tourism development: Evidence from mountainous state Uttarakhand, India. *Tourism*, 66(3), 318-333.
- Kalaycı, Ş. (2010). Faktör analizi. İçinde: Ş. Kalaycı (Ed.), *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* (s. 321-331). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kayış, A. (2010). Güvenilirlik analizi. İçinde: Ş. Kalaycı (Ed.), *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* (s. 403-419). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kilipiris, F. (2005). Sustainable tourism development and local community involvement. *Tourism and Hospitality Management*, 11(2), 27-39.
- Konya Valiliği (2018). <http://www.konya.gov.tr/nufus-ve-dagilimi>, Erişim tarihi: 14.02.2018.
- Kozak, M. (2015). *Bilimsel araştırma: tasarım, yazım ve yayım teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Lane, B. ve Bramwell, B. (1999). Collaboration and partnerships for sustainable tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 7(3-4), 179-181.
- Lee, S. J. ve Kim, Y. (2015). Searching for the meaning of community well-being. *Springer Briefs in Well-Being and Quality of Life Research*, 6-2. doi: 10.1007/978-3-319-12421.
- Lekaota, L. (2016). Rural communities' participation in the planning and management of tourism developments: A case study from Lesotho. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 5(4).
- Mahoney, M., Potter, J. L. ve Marsh, R. (2007). Community participation in HIA: Discords in teleology and terminology. *Critical Public Health*, 17(3), 229-241.
- Mak, B. K. L., Cheung, L. T. O. ve Hui, D. L. H. (2017). Community participation in the decision-making process for sustainable tourism development in rural areas of Hong Kong, China. *Sustainability*, 9, 1695, doi:10.3390/su9101695.
- Malek, A. ve Costa, C. (2014). Integrating communities into tourism planning through social innovation, *Tourism Planning & Development*, doi: 10.1080/21568316.2014.951125.
- Mason, P. (2008). *Tourism impacts, planning and management*. Oxford: Elsevier.
- Moyo, S. ve Tichaawa, T. M. (2017). Community involvement and participation in tourism development: A Zimbabwe study. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 6(1), 1-15.
- Muganda, M., Sirima, A. ve Ezra, M. P. (2013). The role of local communities in tourism development: Grassroots perspectives from Tanzania. *Journal of Human Ecology*, 41(1), 53-66.
- Murphy, P. E. (1985). *Tourism: A community approach (RLE tourism)*. London: Routledge, <https://doi.org/10.4324/9780203068533>.
- Perdeu R. R., Long, P. T. ve Allen, L. (1990). Resident support for tourism development. *Annals of Tourism Research*, 17, 586-599.
- Ponna, P., Putu, D. ve Prasiasa, O. (2011). Community participation for sustainable tourism in heritage site: A case of Angkor, Siem, Reap Province, Cambodia. *Mudra Journal of Art and Culture*, 26(3), 306-313.
- Richards, G. ve Hall, D. (2000). *Tourism and sustainable community development*. Routledge: London.
- Riedel, J. A. (1972). Citizen participation: Myths and realities. *Public Administration Review*, 32(3), 211-220.

- Sautter, E. T. ve Leisen, B. (1999). Managing stakeholders a tourism planning model. *Annals of Tourism Research*, 26(2), 312-328.
- Simmons, D. G. (1994). Community participation in tourism planning. *Tourism Management*, 15(2), 98-108.
- Simpson, M. C. (2008). Community benefit tourism initiatives - A conceptual oxymoron? *Tourism Management*, 29, 1-18.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson.
- Telfer, D. J. ve Sharpley, R. (2008). *Tourism and development in the developing world*. Abingdon (Oxon) and New York: Routledge.
- Timothy, D. J. (1999). Participatory planning: A view of tourism in Indonesia. *Annals of Tourism Research*, 26(2), 371-391.
- Tosun, C. (1999). Towards a typology of community participation in the tourism development process. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 10(2), 113-134.
- Tosun, C. (2000). Limits to community participation in the tourism development process in developing countries. *Tourism Management*, 21, 613-633.
- Tosun, C. ve Timothy, D. J. (2003). Arguments for community participation in the tourism development process. *Journal of Tourism Studies*, 14(2), 2-15.
- Zhang, Y. (2010). *Personal Factors that influence residents' preferences about community involvement in tourism planning* (Doktora Tezi). Health, Physical Education and Recreation, Indiana University.
- Zhao, W. ve Ritchie, J. R. B. (2008). Tourism and poverty alleviation: An integrated research framework. *Current Issues in Tourism*, 10(2-3), 119-143.

EXTENDED ABSTRACT

It is likely that holidaymakers who visit tourism destinations whose tourism planning is made carefully will have a high level of satisfaction, the region and local people will gain economic benefits and the destination will be negatively affected at a minimum level in terms of social and physical environment. In addition, the need to include local people in destination planning process due to the fact that locals are the most affected part by the impacts of the tourism development has been increasingly emphasized in recent years (Haywood, 1988, p. 105; Bramwell, & Lane, 1999; Jamal, & Getz, 1995; Simmons, 1994, p. 98; Timothy, 1999, p. 372; Zhao, & Ritchie, 2008; Muganda, 2013; Niekerk, 2014, p. 82). According to one of these researchers (Haywood, 1988, p. 108), the need to carry out the tourism plans with a participatory approach that encourages the public is for the management of the tourism life cycle of the public, determination of the perceptions and attitudes of the public related to tourism development, ensuring the adaptation, understanding the internal and external threats to tourism and controlling the problems such as crowds formed by tourism. In order for local communities to take a more active role in this planning process, they need to organize themselves and interact with stakeholders at all levels. They should be willing to participate in the planning decision process, identify potential tourism resources and attractions and support the sustainable development of the society (Aref et al., 2010, p. 155). Some researchers also point out that the local population should play a proactive role to take advantage of tourism development (Sautter, & Leisen, 1999, p. 313; Dogra, & Gupta, 2012, p. 131; Malek, & Costa, 2014, p. 2). Theoretically, according to Muganda, Sirima, & Ezra (2013, p. 55), the role of the local community in the policy and decision-making process to be developed for the tourism development depends on how and at what level a participatory approach will be implemented. The level of participation may vary from simple knowledge sharing to taking responsibility and having a say.

The aim of this study is to reveal the thoughts of the local people in Konya to participate in the regional tourism planning decision process. For this purpose, a survey application was conducted to 386 individuals who were interviewed face-to-face with easy sampling method in Konya. In the study an easy sampling method among the non-random sampling methods was chosen. The hypotheses developed for the purpose of the research are as follows;

-There is a significant difference between the participation of local people in tourism development processes according to their demographic characteristics.

In the study, the survey questions that Zhang (2010) used in his dissertation study were prepared in accordance with the purpose of the study. The survey was conducted between April 15 and May 20, 2018. After the missing, inaccurate and incorrectly filled surveys were taken out it was determined that 386 surveys were available. The results obtained from the research were analyzed with frequency and percentage distributions, arithmetic means were examined and t-test and Anova analysis were used to test the hypotheses. As a result of the research; it is understood that the majority of the people agree on the necessity of the inclusion in the planning process. But although the local population has a wide range of

views on full participation in the negotiations, they are of the opinion that the level of tourism knowledge is important in the decision-making process and therefore it is acceptable not to be involved in the decisions. Therefore, it can be considered that people believe the participation of all members of the society to the decision-making process in some cases may be problematic. Therefore, the fact that it is acceptable to keep the public out of the decision process from time to time is another conclusion. On the other hand, local people think, taking responsibility as leadership in tourism planning boards is necessary and they want to be encouraged in this regard. One of the remarkable conclusions of the study is that, apart from the common perceptions of the majority of the people related to the planning decision process, a considerable part of the participants' exhibit a dubious attitude to the questions asked. This result may be associated with the low level of education of the majority of the respondents and the lack of relations with the sector.